

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 396/09-47

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. augusta 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Ladislava Orosza o sťažnosti J. G., K., zastúpeného advokátom JUDr. M. L., M., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tdo 53/2008 z 10. júna 2009, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. G. na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tdo 53/2008 z 10. júna 2009 porušené bolo.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tdo 53/2008 z 10. júna 2009 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. augusta 2009 doručená sťažnosť J. G. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Tdo 53/2008 z 10. júna 2009.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že napadnutým rozsudkom najvyšší súd rozhodol o dovolaní, ktoré podal minister spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister spravodlivosti“) proti právoplatnému rozsudku Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 To 57/2007 z 10. marca 2008 tak, že týmto rozsudkom bol porušený zákon z dôvodu § 371 ods. 1 písm. i) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok účinný od 1. januára 2006“) v § 40 ods. 1 zákona č. 140/1961 Zb. Trestného zákona v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon účinný do 31. decembra 2005“) v prospech sťažovateľa, zrušil rozsudok krajského súdu, ako aj ďalšie rozhodnutia obsahovo naň nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad, a krajskému súdu prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu prerokoval a rozhodol.

Za porušenie svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy považuje sťažovateľ postup najvyššieho súdu v dovolacom konaní, ktorý bol podľa neho v rozpore s § 2 ods. 1, § 63 ods. 1 písm. a) a b) a § 246 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 a v rozpore s § 370 ods. 1 a 3 a § 382 písm. a) Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006, a to v súvislosti s nedodržaním lehoty na podanie dovolania. Podľa tvrdenia sťažovateľa minister spravodlivosti podal dovolanie po uplynutí trojmesačnej lehoty ustanovenej v § 370 ods. 1 a 3 Trestného poriadku účinného od

1. januára 2006. Sťažovateľ preto tvrdí, že dovolanie mal najvyšší súd odmietnuť podľa § 382 písm. a) Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006.

Podľa § 370 ods. 3 Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 lehota na podanie dovolania plynie ministrovi spravodlivosti od toho doručenia, ktoré bolo vykonané najneskôr. Sťažovateľ uviedol, že rozsudok krajského súdu bol doručený okresnému prokurátorovi v Michalovciach 9. mája 2008, jemu ako odsúdenému 12. mája 2008 a jeho obhajcovi 13. mája 2008. Podľa názoru sťažovateľa lehota na podanie dovolania začala plynúť od doručenia uvedeným osobám. Minister spravodlivosti podal dovolanie príslušnému Okresnému súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) 27. októbra 2008 počítajúc začiatok lehoty od doručenia rozsudku krajského súdu poškodenému J. H., ktorému bol dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s prvostupňovým rozsudkom okresného súdu č. k. 1 T 150/05-288 z 18. apríla 2007 doručený 5. augusta 2008 na základe písomnej žiadosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) z 29. júla 2008.

Sťažovateľ poukázal na to, že § 370 v spojení s § 2 ods. 1 Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 predpokladá doručenie rozhodnutia postupom v súlade s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku. Konanie vo veci sťažovateľa bolo vedené podľa Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005. Podľa § 63 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 sa do vlastných rúk doručuje osobám oprávneným podať proti rozhodnutiu opravný prostriedok odpis tohto rozhodnutia a podľa § 246 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 rozsudok môže napadnúť odvolaním poškodený, ktorý uplatnil nárok na náhradu škody, pre nesprávnosť výroku o náhrade škody.

Poškodený J. H. si pri výsluchu v prípravnom konaní 4. apríla 2005 po poučení o právach poškodeného podľa § 43 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 neuplatnil nárok na náhradu škody, a preto prvostupňový súd rozsudkom č. k. 1 T 150/05-288 z 18. apríla 2007 o nároku na náhradu škody vo vzťahu k tomuto poškodenému nerozhodoval. Preto nebol J. H. ani osobou oprávnenou podať proti prvostupňovému

rozsudku odvolanie. Z uvedeného dôvodu bolo podľa sťažovateľa doručenie rozsudkov poškodenému J. H. porušením ustanovení § 63 ods. 1 písm. b) a § 246 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 a tento postup bol v rozpore s čl. 17 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol:

„Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti a citované právne normy je doručenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu v danej veci poškodenému J. H. neplatným úkonom s nulitnými účinkami pre počítanie lehoty na podanie dovolania Ministra spravodlivosti v zmysle § 370 ods. 1, ods. 3 Tr. por.

Týmto dorúčením lehota na podanie dovolania Ministrovi spravodlivosti SR ani nezačala plynúť, keďže z neplatného úkonu nevznikajú žiadne práva, nároky a účinky.

Lehota na podanie dovolania v zmysle § 370 ods. 1, 3 Tr. por. Ministrovi spravodlivosti plynula od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré bolo vykonané najneskôr vo vzťahu k oprávneným osobám na takéto doručenie, medzi ktoré J. H. nepatrí.

Preto dovolanie Ministra spravodlivosti SR podané na súde 1. stupňa dňa 27. 10. 2008 bolo podané po uplynutí lehoty 3 mesiacov na podanie dovolania.

Účastník konania – Najvyšší súd SR – mal obligatórnu povinnosť v zmysle § 382 písm. a) Tr. por. toto dovolanie Ministra spravodlivosti SR odmietnuť ako oneskorene podané.

Napadnutým rozsudkom NS SR č. k. 1 Tdo 53/2008 zo dňa 10. 6. 2009, ktorým tento súd vyhovel takto oneskorene podanému dovolaniu Ministra spravodlivosti SR a zrušil právoplatný rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 To 57/2007-331 zo dňa 10. marca 2008, bolo porušené moje základné právo na trestné stíhanie spôsobom, ktorý ustanoví zákon, pretože bol porušený postup regulovaný v trestnom konaní Trestným poriadkom.

Rozsudok NS SR č. k. 1 Tdo 53/2008 zo dňa 10. 6. 2009 je aj protiústavným prelomom tzv. prekážky právoplatne rozhodnutej veci bez existencie relevantných skutočností, ktoré môžu mať zákonný účinok na inštitút právoplatnosti rozhodnutí.“

S ohľadom na uvedené sťažovateľ žiada, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 Tdo 53/2008 z 10. júna 2009 bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy, a aby tento rozsudok zrušil.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí a uznesením č. k. IV. ÚS 396/09-20 z 13. novembra 2009 ju podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za najvyšší súd jeho podpredsedníčka JUDr. D. Š. listom č. k. KP 8/09 91 zo 7. januára 2010 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu najvyššieho súdu listom z 19. marca 2010.

Podpredsedníčka najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení k prijatej sťažnosti sťažovateľa okrem iného uviedla:

„Podstata terajšej sťažnosti J. G. je v tom, že Najvyšší súd Slovenskej republiky mal dovolanie ministra spravodlivosti odmietnuť z titulu, že bolo podané oneskorene. Sťažovateľ argumentuje najmä tým, že trojmesačná lehota na podanie takého dovolania v neprospech obvineného v dobe jeho podania už bola prekročená.

... dovolanie bolo podané 27. októbra 2008, pričom uvedená lehota bola počítaná od posledného doručenia písomného vyhotovenia napadnutého rozsudku krajského súdu. ... posledné doručenie rozsudku sa počítalo od 5. augusta 2008, kedy bol odpis rozsudku doručený poškodenému J. H..

Podľa sťažovateľa poškodenému odpis rozsudku nemal byť zasielaný vôbec, pričom argumentuje najmä tým, že nie je daný ani legálny základ pre doručovanie odpisu rozsudku poškodenému, keďže tento neuplatnil riadne nárok na náhradu škody; z toho dôvodu v tejto otázke ani nebolo rozhodnuté súdom prvého stupňa. Poškodený J. H., preto (podľa názoru sťažovateľa) ani nebol oprávnenou osobou na podanie odvolania proti takému rozsudku (Okresnému súdu v Michalovciach z 18. apríla 2007, č. k. 1 T 150/05-288).

Je potrebné poznamenať, že neuplatnenie nároku poškodeného na náhradu škody v trestnom konaní ešte neznamená, že tento sa stáva osobou bez procesných práv. Poškodený v takom prípade má pomerne rozsiahle procesné práva, okrem iného je oprávnený podať odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa aj v prípade, že v otázke náhrady škody nebolo rozhodované, a to napr. z titulu absencie daného výroku. Vzhľadom na také procesné postavenie poškodeného sa javí potrebným tohto informovať o stave konania, napr. vo forme doručovania odpisov príslušných rozhodnutí. Zodpovedá skutočnosti, že Trestný poriadok účinný do 31. decembra 2005 bol v otázke poškodeného postavený značne v jeho neprospech, bol zaradený do vedľajšieho vcelku bezvýznamného postavenia v rámci procesu, hoci práve poškodený logicky nesie vážny dopad deliktu spáchaného v jeho neprospech. Toto nevyvážené postavenie poškodeného v rámci trestného konania bolo aspoň z časti napravené (v smere posilnenia jeho práv) novým Trestným poriadkom účinným od 1. januára 2006.

Zodpovedá realite, že podľa predtým účinného ustanovenia § 63 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku (zák. č. 141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov) sa do vlastných rúk doručoval odpis rozhodnutia osobám oprávneným podať proti nemu opravný prostriedok; takou osobou by mohol byť aj poškodený, ktorý mal právo podať odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa len proti výroku o náhrade škody, resp. aj v prípade absencie takého výroku.

Táto situácia sa riešila tak, že odpis rozhodnutia bol poškodenému doručený na základe ustanovenia § 63 ods. 1 písm. c) už uvedeného Trestného poriadku; podľa tohto ustanovenia do vlastných rúk sa doručuje aj iná písomnosť, ak to predseda senátu (v konaní pred súdom) z dôležitých dôvodov nariadi. Práve nevyrovnanosť v oblasti procesných práv poškodeného viedla súdy k tomu, že odpisy rozhodnutia sa pomerne často doručovali aj poškodenému, pričom išlo o úplne legálny postup vyplývajúci zo spomínaného ustanovenia § 63 ods. 1 písm. c) uvedeného Trestného poriadku.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na analogické ustanovenie § 63 ods. 3 písm. c) uvedeného Trestného poriadku.

Nariadenie predsedu senátu v tomto smere nevyžaduje žiadny osobitný procesný postup alebo rozhodnutie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky z týchto dôvodov zastáva názor, že odpisy rozhodnutia v danej veci boli poškodenému J. H. doručené na legálnom základe, teda v súlade s procesnými predpismi. Tieto okolnosti boli aj skúmané v rámci rozhodovania o dovolaní ministra spravodlivosti, ako to vyplýva z odôvodnenia písomného vyhotovenia jeho rozsudku z 10. júna 2009, sp. zn. 1 Tdo 53/2008, str. 5, že totiž Najvyšší súd ako súd dovolací nezistil žiadny zákonný dôvod pre odmietnutie dovolania ministra spravodlivosti.

Najvyšší súd len na margo pripomína, že po napadnutom jeho rozsudku došlo v označenej trestnej veci znovu k právoplatnému odsúdeniu J. G.; tento proti odsudzujúcemu rozhodnutiu podal dovolanie, ktoré bolo uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. apríla 2009, sp. zn. 1 Tdo 53/2008, podľa § 382 písm. c) Tr. por. odmietnuté.“

Listom č. k. KP 8/2009-91 z 15. marca 2010 doručeným ústavnému súdu 23. marca 2010 podpredsedníčka najvyššieho súdu k svojmu pôvodnému vyjadreniu dodala: „súhlasíme s tým, aby ústavný súd... upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.“

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku uvedenom v liste z 19. marca 2010 k vyjadreniu najvyššieho súdu uviedol:

„Ako splnomocnený právny zástupca sťažovateľa J. G. oznamujem Ústavnému súdu SR, že tento účastník konania súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, pretože od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. ...

K vyjadreniu Najvyššieho súdu SR zo dňa 7. 1. 2010 ako splnomocnený právny zástupca sťažovateľa J. G. sa vyjadrujem takto:

Vyjadrenie Najvyššieho súdu SR... obsahuje právne irelevantný rozbor procesných práv poškodeného z pohľadu úpravy podľa Trestného poriadku účinného do 31. 12. 2005, ako aj podľa Trestného poriadku účinného od 1. 1. 2006. Toto vyjadrenie ďalej obsahuje nesprávny výklad a interpretáciu ust. § 63 ods. 1, ods. 3 Trestného poriadku č. 141/1961 Zb. a taktiež toto vyjadrenie obsahuje tvrdenie o opätovnom právoplatnom odsúdení sťažovateľa odvolacím súdom a o následnom podaní dovolania, ktoré tvrdenie nie je v zhode so skutočnosťou.

Rozbor procesných práv a procesného postavenia poškodeného podľa Trestného poriadku č. 301/2005 Z. z. a porovnanie týchto procesných práv s predchádzajúcou

právnou úpravou podľa Trestného poriadku č. 141/1961 Zb. je právne irelevantné pre posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti. Porovnávanie procesných práv poškodeného podľa starej a novej právnej úpravy z pohľadu rozsahu a významu práv a postavenia poškodeného nemá žiaden vplyv na posúdenie predmetu ústavnej sťažnosti.

Výklad ust. § 63 ods. 1 písm. b), c) Tr. por. č. 141/1961 Zb. účinného do 31. 12. 2005, ktorý obsahuje citované vyjadrenie Najvyššieho súdu SR, je nesprávny a v rozpore s aplikačnou praxou súdov 1. a 2. stupňa, ktoré podľa tohto ustanovenia konali.

...

Ak stručne zhrnieme podstatu ústavnej sťažnosti sťažovateľa J. G. vo vzťahu k vyššie cit. ustanoveniu § 63 ods. 1 Tr. por. účinného do 31. 12. 2005, táto spočíva v tom, že poškodený J. H. si v trestnom konaní neuplatnil nárok na náhradu škody, čo vyplýva z jeho výsluchu z prípravného konania zo dňa 4. 4. 2005 pred vyšetrovateľom. Za stavu, že si J. H. nárok na náhradu škody v trestnom konaní neuplatnil, potom súd 1. stupňa o tomto nároku ani nerozhodoval, pretože nebolo o čom rozhodnúť, keďže nárok na náhradu škody uplatnený nebol. Za daného procesného stavu J. H. nebol osobou oprávnenou podať proti rozsudku súdu 1. stupňa opravný prostriedok, pretože tento súd o jeho nároku nerozhodoval a preto nebol J. H. osobou, ktorej sa malo podľa ust. § 63 ods. 1 písm. c) Tr. por. účinného do 31. 12. 2005 doručovať rozhodnutie do vlastných rúk.

Ust. § 63 ods. 1 písm. d) cit. ust. hovorí o doručovaní inej písomnosti, teda písomnosti, ktorá nie je uvedená v ods. 1 písm. a) a b) cit. ustanovenia. Podľa tohto ustanovenia nebolo možné doručiť poškodenému rozsudok.

V ďalšom sa vyjadrenie Najvyššieho súdu SR zaoberá procesnou situáciou, že poškodený má právo podať odvolanie proti výroku rozsudku súdu 1. stupňa aj v prípade absencie takéhoto výroku. Aj táto argumentácia nie je v danom prípade právne relevantná pre tento prípad, pretože v danom konkrétnom prípade nedošlo k takému procesnému stavu, aby výrok o náhrade škody chýbal. Ak poškodený nárok na náhradu škody neuplatnil, potom ani súd nemal o čom rozhodovať a rozsudok súdu 1. stupňa ani neobsahoval výrok o náhrade škody uplatnenej týmto poškodeným.

Je potrebné poznamenať, že súd 1. stupňa v danej veci . H. rozsudok ani nedoručoval a k tomu doručeniu došlo až na základe písomnej žiadosti Ministerstva spravodlivosti zo dňa 29. 7. 2008 adresovanej Okresnému súdu v Michalovciach. Z tejto žiadosti nevyplýva,

na základe akého právneho predpisu orgán štátnej správy, ktorým je Ministerstvo spravodlivosti SR, vydáva pokyn orgánu súdnej moci ako orgánu činnému v trestnom konaní. Samotné doručovanie na základe tohto pokynu zrealizoval súdny úradník súdu 1. stupňa.

K tvrdeniam obsiahnutým vo vyjadrení Najvyššieho súdu SR, že po napadnutí rozsudku Najvyššieho súdu SR č. k. 1 Tdo/53/2008 došlo znovu k právoplatnému odsúdeniu J. G. a že tento proti tomuto odsudzujúcemu rozhodnutiu podal dovolania, nie sú v súlade so skutočnosťou. Súčasný stav vo veci je taký, že na základe napadnutého rozsudku Najvyššieho súdu SR č. k. 1 Tdo/53/2008 zo dňa 10. 6. 2009 je trestná vec J. G. na Krajskom súde v Košiciach a doposiaľ vo veci rozhodnuté nebolo. K tvrdeniam o podanom dovolaní je potrebné uviesť, že J. G. podal dovolanie vo svoj prospech voči druhostupňovému rozhodnutiu v predmetnej veci. Dovolanie bolo podané ešte dňa 10. 11. 2008 a to proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo dňa 10. 3. 2008, č. k. 8 To/57/2007. Toto dovolanie bolo podané po tom, čo J. G. sa dozvedel, že v danej veci podal dovolanie Minister spravodlivosti SR. O dovolaní J. G. zo dňa 10. 11. 2008 rozhodoval Najvyšší súd SR 22. 4. 2009, teda ešte pred vydaním napadnutého rozsudku zo dňa 10. 6. 2009.

Z vyššie uvedených skutočností a cit. právnych noriem vyplýva opodstatnenosť a dôvodnosť ústavnej sťažnosti sťažovateľa J. G.. Preto žiadame, aby Ústavný súd SR vyniesol nález v zmysle petitu ústavnej sťažnosti zo dňa 31. 7. 2009, doručenej Ústavnému súdu SR 4. 8. 2009.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z vyžiadaného na vec sa vzťahujúceho spisu okresného súdu sp. zn. 1 T 150/05 ústavný súd zistil tieto podstatné skutočnosti:

Dňa 4. apríla 2005 bol v trestnej veci sťažovateľa vyšetrovateľom Úradu justičnej a kriminálnej polície Okresného riaditeľstva Policajného zboru Michalovce vypočutý svedok – poškodený J. H., ktorý po poučení podľa príslušných ustanovení Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 uviedol: *„Nebohá I. H. bola moja dcéra. Táto utrpela zranenia pri dopravnej nehode dňa 12. 3. 2005 v obci Z., ktorým aj podľahla. ... Po poučení v zmysle § 43 Tr. poriadku sa nepripájam k trestnému konaniu ani k náhrade škody.“*

Rozsudkom okresného súdu č. k. 1 T 150/05-288 z 18. apríla 2007 bol sťažovateľ uznaný za vinného z trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 244 ods. 4 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005, za čo bol odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní 44 mesiacov, na výkon ktorého bol zaradený do prvej nápravno-výchovnej skupiny. Súčasne mu bol uložený trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá všetkých druhov na dobu troch rokov. Podľa § 229 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 okresný súd odkázal poškodených s ich nárokmi na náhradu škody na konanie v občiansko-právnych veciach.

V odôvodnení tohto rozsudku sa vo vzťahu k poškodenému J. H. uvádza: *„Svedok poškodený J. H. – otec nebohej I. H., ohľadne okolností dopravenej nehody nemal žiadne vedomosti. ... Nárok na náhradu škody si neuplatňoval.“*

V závere odôvodnenia vo vzťahu k nárokom poškodených okresný súd uviedol: *„Súd poškodených s ich nárokmi na náhradu škody odkázal na konanie o občiansko-právnych veciach, pretože za účelom rozhodnutia ich nárokov je potrebné vykonať ďalšie dokazovanie, ktoré presahuje rámec potrieb trestného stíhania.“*

Krajský súd na verejnom zasadnutí konanom 18. februára 2008, ktorého predmetom bolo rozhodovanie o odvolaní sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 1 T 150/2005 z 18. apríla 2007, vypočul poškodeného J. H., ktorý po poučení uviedol: *„Chcem sa vyjadriť v tom smere, že sa nechcem zúčastňovať ďalších pojednávaní, ja som ani nežiadal náhradu škody... Zo strany obžalovaného bola snaha mi tzv. pomôcť v rámci náhrady škody, ja však náhradu škody nechcem.“*

Krajský súd rozsudkom č. k. 8 To 57/2007-331 z 10. marca 2008 rozhodol tak, že zrušil napadnutý rozsudok vo výroku o treste a spôsobe jeho výkonu a postupom podľa § 259 ods. 3 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 a § 224 ods. 3 a 4 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 s použitím § 40 ods. 1 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 uložil sťažovateľovi trest odňatia slobody vo výmere dvoch rokov, ktorého výkon podmienene odložil na skúšobnú dobu v trvaní piatich rokov. Súčasne uložil sťažovateľovi trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá všetkých druhov na štyri roky. Vo zvyšnej časti ostal rozsudok nedotknutý.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) podnetom z 10. júla 2008 doručeným ministerstvu spravodlivosti 23. júla 2008 navrhol, aby minister spravodlivosti podal dovolanie proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 8 To 57/2007 z 10. marca 2008, pretože „*bol porušený zákon v ustanovení § 224 ods. 4 a § 40 ods. 1 Tr. zák. účinného do 31. 12. 2005 v prospech obvineného J. G....*

Citované rozhodnutie Krajského súdu Košice bolo obvinenému J. G., poškodeným L. J., Obecnému úradu Z., Slovenskému plynárenskému priemyslu a Všeobecnej zdravotnej poisťovni doručené 12. 5. 2008, S. T. a obhajcovi obvineného M. L. a Okresnej prokuratúre M. bolo doručené 9. 5. 2008. Doručenie nie je vykázané od poškodenej strany – pozostalých po nebohej I. H..“

Prípisom z 29. júla 2008 ministerstvo spravodlivosti vrátilo okresnému súdu trestný spis s tým, že je potrebné doručiť rozsudok odvolacieho súdu poškodenému J. H.. Rozsudok mu bol doručený 5. augusta 2008.

Dňa 27. októbra 2008 bolo okresnému súdu doručené dovolanie ministra spravodlivosti proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 8 To 57/2007 z 10. marca 2008 v neprospech sťažovateľa z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h) a i) Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006.

Sťažovateľ v písomnom vyjadrení k dovolaniu ministra spravodlivosti zo 7. novembra 2008 namietal, že podľa jeho názoru je dovolanie podané oneskorene a je

nedôvodné. Rovnako sa vyjadril obhajca sťažovateľa aj na verejnom zasadnutí najvyššieho súdu konanom 10. júna 2009.

Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 1 Tdo 53/2008 z 10. júna 2009 rozhodol, že bol porušený zákon z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 v ustanovení § 40 ods. 1 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 v prospech sťažovateľa, zrušil tento rozsudok, ako aj ďalšie rozhodnutia naň obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad, a prikázal krajskému súdu, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Predmetom sťažnosti podanej ústavnému súdu je sťažovateľom namietané porušenie jeho základného práva nebyť stíhaný inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, zaručeného v čl. 17 ods. 2 ústavy, ktorého sa mal dopustiť najvyšší súd, keď svojím rozsudkom sp. zn. 1 Tdo 53/2008 z 10. júna 2009 dovolanie ministra spravodlivosti, ktoré bolo podané proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 8 To 57/2007 z 10. marca 2008, neodmietol ako podané oneskorene, ale na jeho základe dovolaním napadnuté právoplatné rozhodnutie krajského súdu zrušil, v dôsledku čoho je sťažovateľ naďalej trestne stíhaný.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Dotknutým článkom ústavy - základným právom, porušenie ktorého sťažovateľ namieta, je čl. 17 ods. 2 ústavy. Povinným subjektom z tohto článku je štát, jeho orgány. K porušeniu tohto práva teda dochádza porušením povinnosti štátneho orgánu. Všeobecný ústavný rámec pre konanie štátnych orgánov je daný čl. 2 ods. 2 ústavy. Podľa neho štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nesporným zámerom ústavodarcu bolo zabezpečiť týmto ustanovením ochranu občanov pred každým konaním štátneho orgánu, ktoré z tohto ústavného rámca vybočuje (I. ÚS 48/99).

Podľa znenia čl. 17 ods. 2 ústavy musia zákonu zodpovedať tak dôvody, ako aj spôsob, na základe ktorých možno konkrétnu osobu stíhať. Stíhanie je v plnom rozsahu konformné s týmto ústavným právom, ak materiálne i formálne podmienky postupu orgánov činných v trestnom konaní a súdov vychádzajú zo zákona.

„Dôvody“ stíhania majú podľa zásady *nullum crimen sine lege* svoj pôvod v hmotnoprávnom predpise, ktorým je v danom prípade Trestný zákon účinný do 31. decembra 2005, a „spôsob“, ktorým je regulovaný postup orgánov činných v trestnom konaní a postup všeobecných súdov, sa nachádza v príslušnom procesnoprávnom predpise, konkrétne pre túto vec jednak v ustanoveniach Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 (do právoplatného skončenia trestného konania pred podaním dovolania ministrom spravodlivosti), ale aj ustanoveniach Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 (konanie v súvislosti s podaním dovolania ministrom spravodlivosti). Splnenie oboch týchto podmienok (dôvody a spôsob stíhania) patrí do preskúmvavej právomoci ústavného súdu, pretože každá samostatne ako zákonná podmienka základného práva predstavuje samostatný predmet ich posudzovania z hľadiska ich dodržania. Inak by nebolo možné dospieť k záveru o tom, či namietaným postupom došlo k porušeniu čl. 17 ods. 2 ústavy (obdobne I. ÚS 48/99).

Pokiaľ ide o „dôvody“ stíhania sťažovateľa (hmotnoprávne hľadisko), tie z hľadiska ochrany základných práv nie sú sporné a sťažovateľ ich v sťažnosti pred ústavným súdom ani nenapádal. Sporným sa však javí naplnenie ústavnej podmienky zakotvenej v čl. 17 ods.

2 ústavy uvedenej ako „spôsob“ stíhania (procesnoprávne hľadisko) upravený príslušným Trestným poriadkom.

Sťažovateľ zastáva názor, že zásah do jeho základného práva zaručeného v čl. 17 ods. 2 ústavy bol spôsobený v dôsledku porušenia § 2 ods. 1, § 63 ods. 1 písm. a) a b) a § 246 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 a porušenia § 370 ods. 1 a 3 a § 382 písm. a) Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 konajúcimi všeobecnými súdmi a ministrom spravodlivosti v rámci dotknutého trestného konania.

Podľa § 2 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 nikto nemôže byť stíhaný ako obvinený ináč než zo zákonných dôvodov a spôsobom, ktorý ustanovuje tento zákon.

Podľa § 63 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 do vlastných rúk sa doručuje

- a) obvinenému obžaloba a predvolanie,
- b) osobám oprávneným podať proti rozhodnutiu opravný prostriedok odpis tohto rozhodnutia,
- c) iná písomnosť, ak to predseda senátu, prokurátor, vyšetrovateľ alebo policajný orgán z dôležitých dôvodov nariadi.

Podľa § 246 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 rozsudok môže odvolaním napadnúť poškodený, ktorý uplatnil nárok na náhradu škody, pre nesprávnosť výroku o náhrade škody.

Podľa § 370 ods. 1 Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 dovolanie sa podáva na súde, ktorý rozhodol vo veci v prvom stupni, do troch mesiacov od doručenia rozhodnutia súdu, ak sa podáva dovolanie v neprospech obvineného.

Podľa § 370 ods. 3 Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 ministromi spravodlivosti plynie lehota od toho doručenia, ktoré bolo vykonané najneskôr.

Podľa § 382 písm. a) Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 dovolací súd na neverejnom zasadnutí uznesením, bez preskúmania veci, odmietne dovolanie, ak bolo podané oneskorene.

Úlohou ústavného súdu je skúmať, či vo vzťahu k osobe sťažovateľa všeobecné súdy postupovali v súlade, okrem iných, aj s citovanými ustanoveniami procesných predpisov, a teda či konali konformne s ústavným princípom zakotveným v čl. 2 ods. 2 ústavy, a v prípade, že to tak nebolo, aký dopad mal takýto postup na základné práva sťažovateľa. Ústavný súd nemal žiadnu pochybnosť o tom, že záruky čl. 17 ods. 2 ústavy sa na vec sťažovateľa vzťahujú, a preto bol povinný poskytnúť ochranu tomuto základnému právu v okamihu zistenia, že spôsob stíhania sťažovateľa nie je zákonný a tento stav nielen trvá, ale nemalo k nemu vôbec dôjsť.

Z ustanovení Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 týkajúcich sa dovolania vyplýva, že dovolanie možno podať proti rozhodnutiu súdu, ktorým bola vec právoplatne skončená (§ 368 ods. 1). Právoplatné rozhodnutie súdu na podnet strany alebo na iný podnet napadne minister spravodlivosti z dôvodu uvedeného v § 371 (§ 369 ods. 1). Právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu môže dovolaním napadnúť z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 aj generálny prokurátor [§ 369 ods. 2 písm. a)]. Ak sa dovolanie podáva v neprospech obvineného, možno ho podať do troch mesiacov od doručenia rozhodnutia súdu (§ 370 ods. 1). Ak ho podáva minister spravodlivosti, plynie mu lehota od toho doručenia, ktoré bolo vykonané najneskôr (§ 370 ods. 3).

V trestnej veci sťažovateľa podal dovolanie minister spravodlivosti na podnet generálneho prokurátora. Sťažovateľ tvrdí, že tak urobil po lehote, ktorú mu na podanie dovolania ustanovuje zákon.

Dovoláním napadnutý rozsudok krajského súdu nadobudol v zmysle § 139 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 právoplatnosť dňom jeho vyhlásenia, t. j. 10. marca 2008 (zákon už proti nemu odvolanie nepripúšťal). Doručený bol Okresnej prokuratúre Michalovce 9. mája 2008, sťažovateľovi ako odsúdenému 12. mája 2008, poškodeným (okrem J. H.) takisto 12., resp. 13. mája 2008 a obhajcovi sťažovateľa 13. mája 2008. Za tohto stavu lehota ministromi spravodlivosti na podanie dovolania uplynula 13. augusta 2008. Na podnet ministerstva spravodlivosti však okresný súd doručoval rozsudok krajského (ale aj okresného) súdu aj poškodenému J. H., ktorému bol doručený (spolu s prvostupňovým rozsudkom) 5. augusta 2008. Až následne minister spravodlivosti podal dovolanie (z 22. októbra 2008), ktoré bolo doručené okresnému súdu 27. októbra 2008. Lehota na podanie dovolania teda bola zjavne počítaná od doručenia rozsudku J. H..

Rozhodujúcou otázkou v konaní o sťažnosti sťažovateľa je, či bolo dôvodné doručovať rozsudok krajského súdu poškodenému J. H., a ak už k tomu došlo, či s týmto doručením možno spájať také účinky, ako je začiatok plynutia lehoty na podanie dovolania ministrom spravodlivosti.

V zmysle už citovaného ustanovenia § 63 ods. 1 písm. b) v spojení s § 246 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 podmienkou, pre ktorú je potrebné doručovať rozhodnutie do vlastných rúk poškodenému, je uplatnenie si náhrady škody v rámci trestného konania, pretože poškodený, ktorý nárok na náhradu škody v trestnom konaní neuplatnil, nemôže rozsudok súdu prvého stupňa odvolaním napadnúť.

Podľa § 43 ods. 2 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 poškodený, ktorý má podľa zákona proti obvinenému nárok na náhradu škody, ktorá mu bola trestným činom spôsobená, je oprávnený tiež navrhnúť, aby súd v odsudzujúcom rozsudku uložil obžalovanému povinnosť nahradiť túto škodu. Návrh treba urobiť do skončenia vyšetrovania (§ 166 ods. 1 a 2).

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 1 T 150/2005 vyplýva, že vyšetrowanie bolo skončené 1. júna 2005 návrhom vyšetrowateľa policajného zboru na podanie obžaloby. Do tohto dátumu si poškodený J. H. nárok na náhradu škody v trestnom konaní neuplatnil, resp. vyslovenie sa „*nepripojil k trestnému konaniu ani k náhrade škody*“ (pozri zápisnicu o jeho výsluchu zo 4. apríla 2005). Podmienka na doručovanie do vlastných rúk podľa § 63 ods. 1 písm. b) v spojení s § 246 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 teda splnená nebola.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 1 T 150/2005 nevyplýva, na základe ktorého konkrétneho ustanovenia príslušného Trestného poriadku okresný súd napokon doručoval meritórne rozhodnutia (tak prvostupňové, ako aj druhostupňové) poškodenému J. H., avšak z vyjadrenia najvyššieho súdu k ústavnej sťažnosti vyplýva, že k doručovaniu rozsudkov došlo na základe § 63 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005.

Do právomoci ústavného súdu patrí iba posúdenie, či rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1 Tdo 53/2008 z 10. júna 2009 a postup, ktorý jeho vydaniu predchádzal, neporušil základné právo sťažovateľa zaručené v čl. 17 ods. 2 ústavy.

Podľa § 130 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 rozsudok sa v odpise doručí obžalovanému, prokurátorovi, zúčastnenej osobe a poškodenému, ktorý uplatnil nárok na náhradu škody, a to aj keď boli pri vyhlásení rozsudku prítomní.

V prípade sťažovateľa išlo o doručovanie rozsudku predovšetkým druhostupňového súdu. Tento sa podľa špeciálnej úpravy citovaného § 130 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 (ale aj podľa úpravy § 173 ods. 1 Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006) doručuje v odpise tomu poškodenému, ktorý si v trestnom konaní uplatnil nárok na náhradu škody. Poškodený J. H. ním nebol.

Vzhľadom na uvedenú právnu úpravu okresný súd nepostupoval striktne v súlade so znením relevantného právneho predpisu, ktorým sa riadil proces trestného konania sťažovateľa, pokiaľ k doručeniu rozhodnutia pristúpil (zvlášť, ak tak urobil na pokyn

ministerstva spravodlivosti). Táto skutočnosť však sama osebe nepredstavuje porušenie základného práva sťažovateľa. K zásahu do základného práva zaručeného v čl. 17 ods. 2 ústavy však mohlo dôjsť tým, že poškodený sa s nárokom na náhradu škody k trestnému konaniu nepripojil, avšak najvyšší súd považoval za relevantný moment na začatie plynutia lehoty na podanie dovolania ministrom spravodlivosti práve moment doručenia rozsudku poškodenému, pričom rozhodnutie o dovolaní mohlo mať pre sťažovateľa právne relevantné účinky.

Ústavný súd akceptoval názor najvyššieho súdu, že neuplatnením nároku na náhradu škody v trestnom konaní poškodeným nepredstavuje automaticky hneď stratu všetkých jeho procesných práv. Taktiež akceptoval iniciatívu všeobecného súdu informovať poškodeného o stave trestného konania (hoc aj dorúčením meritórneho rozhodnutia), ktorú však nemožno bez ďalšieho považovať za protizákonnú. Na vážnosti však táto otázka nabera vtedy, keď orgán verejnej moci (v tomto prípade všeobecný súd) s úkonom, ktorého realizáciu zákon nevyžaduje, t. j. orgán verejnej moci koná „nad rámec zákona“ v prospech jednej osoby (poškodeného), spojí také účinky, ktoré podstatným spôsobom zasiahnu do práv inej osoby (odsúdeného – tu sťažovateľa). V posudzovanom prípade došlo k zásahu do právoplatne skončenej trestnej veci sťažovateľa v jeho neprospech.

Vo vzťahu k reálnosti úspešného využitia opravných prostriedkov sa doručovanie rozsudku(ov) poškodenému J. H. javí absolútne nadbytočným. Rovnako vzhľadom na jeho vyjadrenia v priebehu celého trestného konania tiež možno konštatovať, že je ťažko nájsť „dôležité dôvody“, pre ktoré by bolo účelným nariadenie doručenia „inej“ písomnosti (rozsudku) tomuto poškodenému. Preto túto obranu najvyššieho súdu ústavný súd považoval za nepresvedčivú.

Na postavenie sťažovateľa však spojenie účinkov doručenia rozsudku krajského súdu poškodenému so začiatkom plynutia lehoty podania dovolania ministrom spravodlivosti malo značný dopad. Jeho právoplatne skončená trestná vec sa dostala do štádia konania pred súdom, a sťažovateľ je teda „opäť“ trestne stíhaný. Z tohto pohľadu ústavný súd nemohol inak, iba konštatovať, že najvyšší súd akceptovaním plynutia lehoty na podanie dovolania

ministrom spravodlivosti od doručenia rozsudku krajského súdu z 10. marca 2008 porušil základné právo sťažovateľa nebyť stíhaný inak, ako spôsobom, ktorý ustanoví zákon, zaručené v čl. 17 ods. 2 ústavy. Zásah do tohto práva sťažovateľa je o to závažnejší, že napriek jeho priamej námietke proti oneskorenosti podania dovolania ministrom spravodlivosti, čo ústavný súd považuje za podstatný argument, najvyšší súd sa uvedenou námietkou nijako zvlášť nezaoberal, iba všeobecným konštatovaním, že nezistil žiadny zákonný dôvod na odmietnutie dovolania ministra spravodlivosti. Ak najvyšší súd nepovažoval zmienené dovolanie za oneskorene podané, bolo jeho povinnosťou dať dostatočnú odpoveď na sťažovateľom uvádzané argumenty v jeho vyjadrení zo 7. novembra 2008 k dovolaniu ministra spravodlivosti. Takáto odpoveď však v napadnutom rozhodnutí najvyššieho súdu absentuje.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 1 Tdo 53/2008 z 10. júna 2009 porušil základné právo sťažovateľa nebyť stíhaný inak, ako spôsobom, ktorý ustanoví zákon, zaručené v čl. 17 ods. 2 ústavy.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím... boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. ... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím, ústavný súd také rozhodnutie zruší.

Pretože rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 Tdo 53/2008 z 10. júna 2009 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 17 ods. 2 ústavy, ústavný súd v zhode s ustanoveniami čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto nálezu. V ďalšom postupe bude najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu v súlade s § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde.

V.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ v sťažnosti podanej ústavnému súdu nežiadal, aby mu bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie, preto ústavný súd o tomto nerozhodoval. Navyše, podľa názoru ústavného súdu je vzhľadom na všetky okolnosti prípadu pre sťažovateľa vyslovenie porušenia jeho základného práva a následné zrušenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu dostatočnou satisfakciou.

Ústavný súd nerozhodoval ani o úhrade trov konania sťažovateľa podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. M. L. v konaní pred ústavným súdom, pretože ich náhradu nežiadal.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. augusta 2010